

KORT & «KRIGEN ER IK

GODT

FREDAG 21/8 - 1992

Norge er på ingen måte ferdig med krigen. I går kveld ringte de Dagbladet – krigsseilere, hjemmefrontsfolk, frontkjempere og gammel-nazister. Og vanlige borgere. Spørsmålet om forsoning mellom dem som sto på hver sin side under krigen skaper storm – både for og imot.

Dagbladet
DIREKTE
(02) 20 00 00

Krigsseilerne går mot et hvert forsoningsønske, mens flere hjemmefrontsfolk ønsker nå å nærme seg fienden fra 50 år tilbake. Flere frontkjempere tar til orde for å «legge ned våpnene». Andre vil ikke høre snakk om forsoning partene imellom.

Ingen anger

Frontkjemperne er gjennomgående ikke villige til

å innrømme at de tok feil. De viser få tegn til anger.

Det store flertallet av det utall telefonoppringninger som Dagbladets ekspertpanel rakk å betjene representerer krigsgenerasjonen. Et lite mindretall er yngre mennesker, som gjennomgående er langt mer forsonlige i sine holdninger. Noen få er kvinner.

- Sterk opplevelse

- En meget sterk opplevelse, samstemmer forfatter Kjell Fjortoft og historikeren Øystein Sørensen. Selv om de var mer enn klar over at emnet skaper storm, ble de begge overrasket over styrken i engasjementet.

Forfatter Kjell Fjortoft og historikeren Øystein Sørensen ble nedringt av krigsgenerasjonen i går kveld. En ting mellom partene som sto mot hverandre under krigen, er meget sterkt.

Odd Magne Havnerås (32)

Saksbehandler, Bærum

- Når man har gjort opp for seg, og senere vist seg selv som et bedre menneske er man ferdig med det, og burde også tilgis. Jeg synes det var urimelig at man i Norge ble dømt bare for å ha en mening, noe man for eksempel ikke ble i Danmark. Vedrørende landssvikoppjøret, var det nødvendig, men ikke rettfærdig.

Grete Knudsen, (73)

Sykepleier, Oslo

- Jeg mener det nå er på tide med en forsoning mellom motstandsfolk og frontkjemper fra krigen. Jeg jobbet som sykepleier i Russland under krigen, der pleiet jeg folk fra forskjellige nasjonaliteter, og tenkte aldri på meg selv som noen landssviker. Men det har tydeligvis andre gjort. Jeg fikk en dom fordi jeg var på den gale siden.

Harry Westerheim, (77)

Pensjonist, Bodo

- Jeg er for full forsoning. Vi har ikke råd til å holde på med dette lenger!

Etter kong Haralds tale i Ki-berg, hvor han ga partisanene oppreisning, syntes jeg det var en naturlig konsekvens å verdsette Hamsun ved å besøke hans hjem på Hamarøy. Jeg var aktivt med i motstandsbevegelsen

under krigen, men tar sterkt avstand fra "forfølgelsen" av landssvikene.

Arne Hagen, (68)

Krigsinvalid, Oslo

- Det som opprører meg mest, er når Tore Hamsun går ut og sier at hans far ikke var nazist. Det er tull, han var en stor-nazist! Jeg synes at kongen går altfor langt når han besøker gamle stor-nazister. Han burde heller besøkt de gamle krigsseilerne fra krigen, og gitt dem litt oppreisning!

Irene Nordmo, (60)

Konsulent, Natterøy

- Jeg er absolutt imot enhver form for forsoning eller tilgivelse av de gamle landssvikene. Man skal ikke drive forfølgelse av dem, men heller ikke med forsonende virksomhet. Jeg kjenner til personer som er blitt tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull, til tross for at de er gamle nazister. Slikt skulle ikke vært lov!

Arnfinn Eriksen (35)

Student, Øvre Eidfjord

- Jeg synes det er på høy tid med forsoning.

Sørensen: Tror du ditt ønske om forsoning har noe å gjøre med den generasjonen du tilhører?

Ja, helt klart. Det er lettere for oss som ikke selv har opplevd

krigen å tilgi landssvikene, enn de som har mistet familie og venner.

Halldis Røpda, (67)

pensjonist, Tresfjord

- Nå burde vår generasjon snart kunne glemme fortida. Vi har tross alt ikke så lang tid igjen. Om ti til femten år er de aller fleste borte. Typisk nok er det den såkalte "silkefronten" som fortsatt er uforsonlige til det absurde. De som virkelig ofret noe for Norge er de som i dag er de mest forenlige. "Silkefronten" er seg selv fortsatt lik, 47 år etter at krigen sluttet.

Tor Persøy, (65)

pensjonist, Verdal

- Glædelig å se at Tore Hamsun fikk ta imot de kongelige i sin fars barndomshjem. 45 års hat er mer enn nok. Takk til Dagbladet for at dere nå endelig tar opp dette problemet. Det var ikke for tidlig.

Jacob Fuglesang, (32)

Typograf, Oslo

- Det er på tide at man nå rekker ut en hånd til sine motstandere fra krigen. Det har tross alt gått snart 50 år og krigen er ugjenkallelig slutt. Det som har skjedd har skjedd. Nå må det kunne slås en strek over dette. Krigsgenerasjonen må se framover den tid de har igjen.

Anonym, (75)

«Frontkjemper» og tidligere NS-medlem, Lier

- Jeg er imot all form for forsoning av den enkle grunn at jeg aldri har vært noen landssviker. Ikke engang i mine tanker har jeg sveket landet mitt en eneste gang.

- Men jeg reagerer når Tore Hamsun i Dagbladet hevder at hans far ikke var nazist. For det var han, det kan jeg skrive under på!

NN, (60)

Pensjonist, Oslo

- Det er på tide med forsoning, i betydningen at man legger fortida bak seg og går videre. En forsoning vil være positivt. Det som etter min mening hindrer en forsoning og konstruktiv dialog, er at det finnes språklige blokkeringer i form av gamle negativt ladde uttrykk som f.eks. landssviker og nazist. Vi må ut av disse båsene, og finne alternative uttrykk som kan lede til forsoning.

Paul Hermansen, (69)

Pensjonist, Oslo

- Jeg mener at Hamsun er Norges største landssviker, og kongen skulle aldri besøkt Tore Hamsun på Hamarøy. Jeg er også mot forsoning.

Reidar Edholm, (75)

Pensjonist, Oslo

- Jeg sitter igjen med sterke minner fra krigen, det er vonde minner jeg aldri vil glemme. Jeg vil nok aldri glemme hva nazistene gjorde, og heller aldri tilgi dem.

Fjortoft: Synes du ikke at det er på tide med forsoning? Edholm: Forsoning, ikke på tale. Vi gjenlevende må få lov til å dø i fred for de svina.

Leif «Baggis» Hansen, (64)

Pensjonist, Lambertseter

- Jeg var selv med på å kjempe imot nazistene under krigen. Det gjorde fryktelig vondt å se gamle venner bli nazister, for så å arbeide mot sitt eget fedreland. Det kommer ikke på tale med forsoning.

Gunnar Bjerkkan, (72)

Pensjonist, Sarpsborg

- Jeg var kommunist under krigen, og jeg er dypt skuffet over nazistene, som anga sine foreldre og drepte sine landsmenn. Jeg er sterkt imot forsoning. Alle nazister burde miste sine rettigheter, og dette burde gjelde i tre slektsledd.

Mann, (68)

Siv.ing, Oslo

- Jeg var frontkjemper under krigen, og jeg mener at om vi skal ha forsoning så må det skje

MØT LARS SAABYE CHRISTENSEN

i morgen kl. 12-14 hos Tanum & Libris

Skolebøker og skolemateriell
får du hos oss!

Åpningstider:
Man.-fre. kl. 10-20
Lørdag kl. 10-17

Tanum & Libris - Karl Johan

Norges mest spennende bokhandel

«KE OVER»

jementet for, og ikke minst imot, forso-
(Foto: William Mikkelsen)

før vår generasjon dør. Jeg har god samvittighet for det jeg gjorde, og har et sterkt ønske om å bli respektert. Det som skjedde med jødene føles som en stor belastning også for oss som jobbet for tyskerne under krigen.

Knut Skotheim, (43)

Student, Trondheim

- Det er på tide med forsoning. Jeg synes ikke det lenger er grunn til å bære nag for det som skjedde for over 50 år siden. Min mor fikk meg med en tysk soldat under krigen, noe jeg selv ikke fikk vite før jeg ble 17 år. Jeg ble til å begynne med veldig skuffet, fordi min mor ikke hadde fortalt meg det før, men jeg synes det var praktfullt når jeg fikk vite det. Det brakte meg mye nærmere min mor. Jeg synes også det var bra at kongen besøkte Hamarøy.

Gunnar Frick (70)

Pensjonist, Grimstad

- Jeg er tidligere frontkjemper, og jeg mener at det ikke er behov for forsoning - det har ingen hensikt.

Jeg har i dag ingen vanskeligheter med å stå ved det standpunkt jeg hadde under krigen, nemlig at NS gjorde en god jobb. De berget administrasjonen og reddet landet fra kaos. Kongens besøk på Hamsuns sted på Hamarøy synes jeg var meget hyggelig.

Kari Dregny (66)

Pensjonist, Oslo

- Det å tillegge kongen motiver for sitt besøk hos Hamsun-familien, og at han liksom med dette godtok landssviket på noen som helst måte, det synes jeg ikke er riktig.

Selv om han besøker stedet har han ikke godkjent Hamsuns handlinger. Hvorfor kan ikke landssvikene gå stille i dørene?

REPORTASJE:

TEKST: Ottar Jakobsen, Kristen Karlsen, Asne Hjukse, Thomas Bonnevie Høyer, Kim Bonnevie Høyer, Kai Schølberg.

FOTO: William Mikkelsen.

«Forsoning krever anger»

- Uten anger er tilgivelse umulig. Frontkjemperne og krigsforbryterne flest viser ingen anger. Da blir kravet om tilgivelse og forsoning meningsløst.

- Frontkjemperne flest angre ikke, sier Leo Eitinger.

Det er professor Leo Eitinger (79) som på denne måten stiller betingelsen for tilgivelsen, som er en forutsetning for en forsoning mellom motstandsfolk og frontkjemperne eventuelt kan skje.

Den jødiske professoren var en av de 12 norske jødene som kom tilbake fra de tyske konsentrasjonsleirene da krigen var over. Av i alt 600. Eitinger har fremdeles krigsopplevelsene i friskt minne. De slipper ham aldri, kan ikke viskes ut.

- Mine undersøkelser av konsentrasjonsleirfanger viser at de fremdeles har meget dype arr. Jeg har merket meg kravene fra frontkjemperne, NS-folk og gammel-nazister om tilgivelse. For meg er dette vanskelig å forstå.

- Det å delta aktivt på den gale siden under krigen, er og blir en krigsforbrytelse, sier Eitinger og setter et kraftig punktum.

- Krigen sitter for hardt i

Også historiker Øystein Sørensen tviler på at forsoning mellom dem som kjempet på hver sin side under krigen er mulig.

- For krigsgenerasjonen tror jeg opplevelsene fra krigen sitter for hardt i. Mange blir aldri ferdig med dem, sier Sørensen til Dagbladet.

Han mener spørsmålet om forsoning er en sak for dem som opplevde krigen.

- Det er nå så lenge siden krigen at for de aller fleste av oss er den historie. Forsoning er ikke vår generasjons problem. Som historiker må jeg betrakte krigen uten å blande inn egne følelser og personlige meninger.

Historikeren som har forsket i okkupasjonshistorien og skrevet flere bøker, ikke minst om NS, er ikke enig i Tore Hamsuns vurdering av sin far.

- Det smaker av ønsketenkning når Tore Hamsun sier hans far ikke var noen nazist.

- Hamsun var et aktet medlem av det nasjonalsosialistiske partiet. Det er i seg selv mer enn nok. Hva han «egentlig, innerst inne» tenkte og mente, er underordnet. Det overordnede, i alle fall for meg som historiker, er hva han faktisk sa og gjorde, sier Sørensen.